ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110. :: Рукописи се не враћају. ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 150. Нови Сад, у четвртак 7. јула 1921. Година LII.

Совјетска Русија.

Прошло је већ више од три године, како су у Русији завладали бољшевици. Више од три године Русију пустоши непрестана међусобна грађанска борба, глад и нерад. Ниједан рат досадањи, ни спољашњи ни унутрашњи, није још толико упропастио Русију, као бољшевичка влада. Ако је и било разлога незадовољству са царистичким режимом и ако је руски народ с правом тражио побољшање политичког, друштвеног и економског живота, ипак се зато ничим неда оправдати оно, што су бољшевици начинили од Русије. Јер ма колико они тврдили, да се само терором, мачем и огњем дају спровести њихове идеје и начела, најновији њихови потхвати доказују, да су све досадање жртве служиле само на то, да утврде њихову власт, али не и њихове идеје и начела.

Бољшевици су дошли са паролом: да ће само диктатура пролетаријата олакшати бедни живот не само радништва, него и сиротиње уопште. А да би се то могло постићи, они су говорили да се морају уклонити и уништити све политичке, друштвене и економске установе буржоаскога државнога уређења. Срушити све и почети све изнова.

И у Русији је заиста за кратко време срушено и уништено све, што се тако мучно и дуго вековима стварало. Бољшевици су без милости и обзира искоренили све оно, што им се чинило као опасно или на сметњи. Но после пустошења и уништавања за три године, руски бољшевици су морали отворено признати, да су њихове идеје и начела неостварљиви. Они сада признају право приватне својине, они су приморани да земљорадништву дозволе слободно располагање са земљом и плодом; они пристају на трговину, и најзад морају да склапају трговачке уговоре са капиталистичким државама и то само ради тога, да би признали и у помоћ призвали страни капитализам.

Па зар су онда потребне биле толике жртве? Зар је зато морало да пропадне толико људи и света у Русији? И зар је руски капитализам зато упропаштен, да би на његово место дошао стран капитал, који ће много више и безобзирније искористити руске снаге и руско благо?

Руски бољшевици правдају своје садање поступке тиме, да је руски народ сам за себе неспособан да се одржи својим капиталом и својом индустријом. Овај разлог, нажалост, заиста стоји за Русију, и руски народ сада под бољшевицима, јер и под царистичким режимом је руски капитал и руска индустрија довољна била за Русију и руски народ. Ово што бољшевици сада чине, то више није попуштање или компромис и измирење са капиталом, него то значи потпун неуспех и банкротство бољшевиштва.

Но руски бољшевици учинили су издајство не само према своме програму, него још више према своме рођеноме народу и држави. Сада када је Русија упропаштена за неколико десетина година, сада бољшевици отварају широм врата свакоме, ко само жели да искористи очајно стање у Русији. Бољшевички агенти и „дипломатски“ представници у страним државама ни најмање више нису опасни као „апостоли“ бољшевизма, јер они су се претворили у праве трговачке агенте. Цео њихов рад и делање састоји се у томе, да задобију што више страног капитала, који би се пласирао у Русији. Бољшевичка влада сада у страним државама, а нарочито у Енглеској, чини огромне наруџбине, јер у Русији нема више ничега. Русија је опустошена, осиромашена; Русија је данас гладна, гола и боса и бољшевици ће, ако овако продуже, од некадање силне и моћне мајке Русије, начинити колонију западних држава. Да, то ће бити Совјетска Русија.

Р.

Комунистички атентатори.

I.

У најсјајнијим данима по нашу историју, у данима, кад је после милиона и по положених српских жртава и читавог мора проливене српске крви, донешен и изгласан Устав, темељ нашој крваво стеченој и обновљеној домовини, и баш у тренутку када је наш дични и јуначки вођ положио заклетву на устав, и када је васколики народ наш пливао у радости и одушевљењу због постигнућа и остварења оног великог дела, за којим су наш народ, а и претци његови, давно, давно уздисали, у тим, по сваког искреног сина ове домовине, сретним данима дрзнула се једна зликовачка рука, да покуша бомбом уништити најдрагоценији млади живот нашег јуначног и племенитог вође и тиме у црно завије васколики народ наш.

Па ко је тај зликовац и је ли он сам?

Ако се само за две године у натраг осврнемо, биће нам јасно, а нарочито нами, који сачињавасмо славом увенчану I. српску добровољачку дивизију, и који по несрећи не могосмо са првим ешалонима њеним кренути браћи у загрљај на Солун, да тај зликовац није сам, да њега окружује велики број изметника и издајица рода свог.

Одавно, још пре годину дана, стрепили смо ми, који смо то изметничко легло још у Москви руској упознали, за овај и њему сличне догађаје, а доста је у своје време о томе и говорено.

Ја ћу узети себи слободу, да у кратким потезима изнесем легло, зачетак, тих несретних идеја, као и те кобне терористичке школе крвавога Троцкога, која се у Москви налазила, а коју су данашњи антентатори Стејић и његови похађали, а у коју је злогласни Лаза Вукичевић и мене, а и многе друге мамио, па му није успело, да нас одмами.

Кад је Редакција „Словенског Југа“ маја 1918. год. приспела из Самаре у Москву, у намери да помоћу издавања листа, брошура и сличном агитацијом буде у помоћи српској Војеној Мисији, да окупи око себе расуту браћу нашу по пространој, тада већ хаотичној Русији, отпочет је рад у том правцу. Но после неколико недеља, појављују се у самој Москви а и у другим бољшевичким градовима негда моћне матушке, неки дрипци под називом „Југословенски бољшевички комесари“. Спречише о час рад мисије и редакције. Чланове њине оклеветаше бољшевичким главешинама и стрпаше у страшну Бутирску апсану. Српска слова наша заплениише у своју корист и почеше издавати комунистичко-бољшевички лист, те њиме мамити браћу нашу у своје крваво коло.

Они паћеници наши, које у вери за ослобођење наше пољуља силна агитација наших официра-југословена, људи који само споља, по униформи и шајкачи беху српски официри, а у души и срцу плакаху за покојном Аустро-Мађарском, клонуше духом сасвим. Јер прво, код наговарања од тих нељуди, за иступање из славне своје дивизије, мамили су их златним обећањима, а кад иступише, увидеше противно. Те кад се указа гласило оних проданих душа српских, под називом „југословенских бољшевичких комесара“, које их стаде мамити у своје коло, сладећи им и лажући, а сипајући море лажи и клевета на праве људе и праве српске официре, повероваше и ближише се њима а одгурнуше од себе и презреше савете оних људи, који с њима заједно у рову беху и страдаху.

Свеснији, несебичнији и искренији људи убрзо дођоше и ту до разочара-

ПОДЛИСТАК.

Омладинска и данашња Војводина.

Др. ЈОВАН САВКОВИЋ.

(Свршетак.)

Нема ни за тренутак сумње, да је читавом делу нашега народа у Војводини дужност, да једанпут за свагда прекине са оваким традицијама, и да наш друштвени и духовни развитак крене другим правцем. Данашња генерација доживела је ту необичну срећу, да види порушена брда, која су га затварала у угарској котлини и одсецала од великог, културног света Западне Европе и Америке. Та веза извршена је данас преко Србије, која је ту везу и културно била успоставила, још прве половине прошлога века, шаљући своју омладину у велике културне центре Западне Европе, створивши тим путем, једну, у своме најбољем и бољем делу, европску интелигенцију. Дужност је читавога дела нашега народа у Војводини, да, шаљући покољење које дорашћује у велике културне средине западно-европских народа створи и образује интелигенцију, која ће у својим животно-филозофским концепцијама, прикинути са овим ситним, личним, материјалним, филистарским традицијама пештанскога културног менталитета. — Ту скоро писао је један од наших одличних научника, г. Цвијић, о томе, колико је у нашим споровима са Италијом, одлучивао, у корист Италије, пред саветом великих сила у Паризу, онај велики културни углед, који Италија са својом древном и великом културом, у читавом свету ужива; тако, да је тај углед одлучивао чак и код Америке, која нам је, као што се зна, била много пријатељски наклоњена. Све то потврђује само то, да човечанство иде путем духовне и културне еволуције и да ће у будућности, изгледа, само они народи, нарочито мали, моћи у својој борби за опстанак рачунати на признање овога права на опстанак са стране великих културних раса, који се у изградњи културе читавога човечанства покажу као корисни и продуктивни радници.

Наше млађе покољење у Војводини треба да, обавештено школом и књигом о свем замашају духовнога и културнога напретка, крене у велике културне средине западно-европских цивилизација и да се тамо, научивши језике, озбиљном и преданом студијом обавести о идејама и тежњама, којима иду цивилизације ових великих представника човечанства. Само ће то бити начин, да се ослободимо ове уске новчане телеологије, коју нам је оставила у наследство такозвана „мађарска култура“. То ће бити једини пут, који ће створити људе нове, високих и великих циљева и идеала, у свима гранама науке и уметности, људе европске, светске, код којих духовне потребе стоје на првом а не на последњем месту, и који ће нашу раску, племенску културу поставити на достојно место поред културних тековина највећих светских цивилизација. То је једини начин, да српски народ Војводине, која је некада била и идејнија и идеалнија од данашње, узида, на видно место, свој камен у зграду наше народне и, на тај начин и човечанске културе.

Кроз срце Србије.

(Опис пута.)

(Наставак.)

II.

Бела Паланка добила је изненада госте. То је место, где ћемо дочекати воз од доле. Поред свега изненађења, Паланчани се с нама одмах сродише. Ту је сва интелигенција и омладина. Ма да беше радни дан, сви су непрестано с нама били. Ово место, веле, старије је од Ниша, где је била римска насеобина са тврђавом. На висини у обронку брега виде се остаци римских гробова и човечје кости. Имају у близини врело, које ствара одмах јаку речицу. Радничка Школа била је још на окупу, те походисмо и њу и видесмо, како лепо раде. Код школе нас је сликао предусретљиви г. П. Ћирић, начелник. Наше ученице су певале, а г. Б. Поповић школски управитељ свирао им је да могу играти. На пут су нам испекли јагње на ражњу и увили читав точак сира качкаваља, који се овде особито добро прави.

III.

Око поноћи стигли смо возом у *Крушевац*. Видовдан смо у њему провели. На станици су нас дочекали професори, учитељи, учитељице с омладином и развели нас по становима. Сутрадан, одморени прошли смо поред косовског споменика и упутили се цркви Лазарици. Црква има два кубета, а звоник од новијег времена засебан.

ња, брзо увидеше да су она обећања и слађења самозваних комесара гола лаж, и да од добра и благостања нема ни трага, те се заталасаше, потражише начина да се спасу, те у домовину врате, па неки и нађоше, а на многима се страшна освета проклетих комесара, који их огласише код руских бољшевика као контра-револуционаре, а ови их за награду пострељаше а неке и повешаше или их другом грознијом смрћу поморише.

Па ко беху ти комесари у Москви? — Лаза Вукичевић, неки пропали црногорац Марковић и неки југословен Ференшћак. Разуме се да су они бољшевичким вођама обећавали, да ће од наших људи створити силне легије, које ће се храбро борити за њихове богове Лењина и Троцког. Али кад видеше да се од наших тек по неки њихова соја и образа, к њима придружи, а пошто без војске нема ни војвода, ударише ти гадови у клевете, клеветаше и упропашћиваху сваког оног ко је само и најмање показао негодовање и неодобравање гнусном, издајничком њиховом раду.

Нови Сад, 6. јула 1921.

— **„Ревизија устава“.** Одма по изгласању устава смо рекли, да ће хрватска и словеначка опозиција отпочети политички рад са лозинком „ревизија устава“. Та наша претпоставка је потврђена. „Југословенски клуб“, који је био напустио Конституанту, јер није хтео да гласа за устав, вратио се сада у Уставотворну Скупштину и узео је учешћа у изборима за Одборе финансијски и за пословник. Његово становиште је сада изражено речима „ревизија устава“. Изгледа да ће исто учинити и Народни Клуб, који је исто тако напустио био Конституанту. Загребачки листови доносе можда тенденциозне вести из Београда, да је сада г. Стојан Протић на помолу. Пошто је устав изгласан, он ће положити заклетву као посланик, и вратити се активном политичком раду. Неки загребачки листови мисле да се влада г. Пашића неће дуго одржати, да ће на јесен бити нови избори, и да ће, уз сарадњу неких садашњих опозиционих странака, владу образовати г. Стојан Протић, са ким ће, вели се, држати и велики део радикалних посланика. Ово су свакако занимљива нагађања о најскорашњијој политичкој борби.

ПОЗОРИШТЕ.

Кармен, опера од Бизе-а. Редитељ: г. Клеменчић; Капелник: г. Матачић. Премијера. Проспер Мериме написао је узбудљиву љубавну историју Дон Хозеа Лицарабенгоа и лепе шпанске циганке Кармен, од које је начинио Бизе оперу; пуну сјајних тонова као светао сунчани дан у Севиљи, топлих и опојних мелодија као ноћ на обалама Гвадалквивира, страсних као љубав превртљиве и ћудљиве „ђитане“ и тајанствених и дивљих као кланци Сиере Кабре.

Можда је за сада било и смело и рано, да се код нас приказује ова опера, за коју треба прво велика позорница. Но и поред свих недостатака који су на нашој сцени неизбежни ми смо, и ако „у зноју лица свога“, имали једно лепо вече у позоришту.

Кармен је певала гђа Горскаја. Госпођа Горскаја ужива неподељене симпатије наше позоришне публике. Она то у пуној мери заслужује, њезини су прикази увек савесно израђени и дотерани. И у приказ Кармене је госпођа унела све добре особине своје уметности и индивидуалности, али у сваком њезином приказу а у овом нарочито осећа се можда и против њене воље нека чежња и бол за нечим, што је јаче од уметнице.

Дон Хозе г. Григоријева био је у високим партијама беспрекоран, још да је унео у игру мало више темперамента у неким сценама остао је болећиви Рус, који не уме бити љубоморан. Штета што г. Григоријев рђаво артикулише. Г. Трошћански (Ескамило) својом лепом појавом и гласом много потсећа на свога славног земљака Бакланова, штета што није у тореадоровој арији искористио сву снагу свога лепога грла. Г. Трошћански је певао руски. Гђица Лукина је била Микаела, права андалузијска Микаела, певала је из душе и тако лепо, да смо се после њене арије у III.-ћем чину осетили бољи и више људи. Епизодне улоге су биле у добрим рукама; призор са бацањем карата (гђица К. Дубска и гђа Казамарова) био је мио и леп.

Г. Матачић је овога пута дебитовао као оперски диригент. Радио је с темпераментом и амбицијом и дао је све што је могао, ако тако настави доћи ће у прве редове. Оркестар је био као и увек одређен и поуздан. Г. Клеменчић је пажљив и амбициозан ресижер који пази и на ситнице, уз помоћ г. Вебле-а створио је на нашој скученој и незгодној позорници Севиљу, какву нисмо могли очекивати. Не знамо зашто су све раднице изашле из фабрике дувана са цигаретама у устима, а понашањем потсећале на великоварошке куртизане. „Прећераше“ г. Клеменчићу, „прећераше“! Дон Хозеу се могао наћи какав год ланчић да плете, а не да се игра кајишем од сабље и сасвим озбиљно одговара Кармени да плете ланчић!.

И поред страшне запаре која ју неминовно очекивала, публика је напунила дупком позориште. Било је много пљескања и цвећа. Е.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Кун Бела ухваћен.

Преко Копенхагена јављају, да у губернији Харков трају огорчене битке између бољшевичких трупа и противреволуционара, и да су ови задобили вођство бољшевичких трупа на путу између Москве за Карков. После преслушања заробљених бољшевика испоставило се, наводно, да је међу њима и Кун Бела, кога је московско совјетско заповедништво доделило у црвени генералштаб за операције против побуњеника. На Кун Белу су побуњеници обратили нарочиту пажњу.

Америчке жељезнице.

Изненађује нас вест, коју читамо у америчким новинама: да америчке жељезнице раде с дефицитом. Наиме, Американци су израчунали, да их много евтиније стаје пренос робе теретним автомобилима, него жељезницом, и то у пола јевтиније. Стога се у Америци живо ради на дизању нових путева, јер досадашњи нису довољни за обављање великог саобраћаја моторима.

У Вашингтону се сада саветују, како да спасу америчке жељезнице од великог дефицита.

Карло у невољи.

Обични смртни грађани данас долазе у непријатан положај, да једва могу да нађу стан. Бившим крунисаним краљевима, као например Карлу Хабсбуршким догађа се то, да не може да нађе државу, где би могао да се насели. Пошто је Швајцарска влада решила да у Швајцарској може остати само до августа, он се прво обратио шпанској влади с молбом да се настани у Шпанији. Пошто је одбијен, обратио се Карло атинској влади, да му дозволи боравак и кретање на грчком земљишту. Није богме лако — потуцати се од немила до недрага!

Административна подела земље.

У парламентарним клубовима живо се баве питањем о административној подели земље. Постоје разне комбинације, али до крајњег решења још није дошло. Што се тиче Војводине, радикална странка стоји на становишту, да јужни део Бачке и Баната заједно са Сремом треба прикључити Србији; остале делове прве две жупаније треба поделити на 3 округа. Демократе пак желе, да од садашњих делова Војводине не треба ништа дирати. По свој прилици ће се створити компромис између радикала и демократа.

ВЕСТИ.

— **На знање претплатницима „Заставе“.** Овим се сви пошт. претплатници „Заставе“, који за трећу четврт ове године новац у име претплате (100 К) послали још нису, позивају да до конца овога месеца новац пошаљу, како слање листа не би прекидано било.

Надаље се упозорују она г. г. претплатници који ни прву па ни другу четврт измирили нису или нам још од прошле године дугују, а ми до данас лист не обустависмо, да нам такођер неизоставно новац пошаљу. Издатци око штампања и уређивања листа су огромни, те морамо рачунати са сваком паром.

Надамо се да ће свако своју дужност што пре учинити.

Администрација.

— **Руске избеглице** у Новом Саду послали су брзојав Њ. В. Регенту, честитајући му, што је срећно спашен од злочиначког атентата. Руска новосадска колонија исто је тако брзојавно поздравила и г. Н. П. Пашића.

— **Позив добровољцима из Новог Сада.** У четвртак у 3 сата по подне одржаће се збор у Николајевској школи, нека сваки дође ради споразума о земљи, чланског и чуварског питања. Председништво.

— **Кретање болести.** Недељни извештај о кретању важнијих заразних болести у Војводини за време од 12. до 18. јуна т. г. је: Велике богиње (Variola vera): преостало 3, приновљено 5, оздравило 2, умро 1, остало 5. Врућица (Typhus abdom): преостало 11, приновљено 8, оздравило 3, умрло 2, остало 14. Шарлах (Scarlatina): преостало 134, приновљено 52, оздравило 43, умрло 12, остало 131. Мрасе (Morbilli): преостало 395, приновљено 109, оздравило 182, умрло 6, остало 316. Дифтерија (Diphteritis): преостало 6, приновљено 4, оздравило 6, умро 1, остало 3. Маларија: преостало 31, приновљено 22, оздравило 14, остало 39.

— **Позив.** Договорно са колегама, који смо 1906. године свршили учитељску школу у Сомбору, састајемо се ове године на истом месту у очи Петров дана, после подне у 6 сати, у згради мушке препарандије, где ћемо утаначити програм за сутра дан. Позивамо све другове и другарице, који су исте године свршили, а засебан позив нису добили, да се одазову и да свој долазак пријаве учит. збору у Сомбору (ако им је потребан стан). Уједно позивамо све наставнике свију школа и све пријатеље школе и просветних раденика, да нам својом посетом увеличају овај састанак. Сазивачи.

— **Немарност публике.** Недавно је одржана забава Добровољног Пожарног Друштва, на коју су, од стране грађанства, дошла само три госта, ма да су позивнице послате свим корпорацијама и многима од грађанства. Жалосно је, али је истинито, да се наша публика више интересује и помаже биоскопе, барове и т. д., него једну оваку корисну установу, као што је Пожарно Друштво. Овом приликом позивамо све грађане, којима је у интересу обезбеђеност од пожара, да се упишу за потпомажуће чланове ове корисне установе и да приносом од 10 динара потпомогну и осигурају опстанак Пожарног Друштва. Уједно се Друшво захваљује свима, који су га прилогом и разним стварима потпомогли приликом забаве.

— **Град песника.** Главни град Украјине Кијев, постао је градом песника, према вестима руских новина. Последњи попис становника у том граду показује, да тамо живи организовано у синдикату 3478 песника. Оволики број Аполонових синова објашњава се тиме, што се велики број интелектуалаца, без одређеног занимања, дао уврстити међу песнике, који лако добијају карте за храну, јер их бољшевици сматрају „професионалцима“. Ни самим публицистима није у Русији тако добро као песницима. Блажена земљо!

— **Никотин и мед.** Мравија киселина, која се налази у меду, уништава отровни утицај никотина у желудцу. Кафена кашика доброг меда помаже и најстраснијем пушачу да се избави последица, које наступају после многог пушења. Ко редовно пуши, нека редовно и мед употребљује.

Одржана је из Лазарева времена, а где су зуб времена или танад учинили своје, неимари су вешто попунили и поправили. Стари неимарски и вајарски рад над вратима и око прозора истиче се уметнички. На узвишици била је тврђава цара Лазара, опасана бедемом, а на једној страни доста је одржана повисока кула, чије су пукотине залили цементом, да се даље не расипа. Нека остане и казује потоњим покољењима Лазарево доба и указује на освећено Косово. Мало ниже од куле је чесма Лазарева.

Црква је мала, па смо редом улазили у њу и излазили. Много нас је било. Згрнуо се Крушевац и околина, јер је тај дан био и сајам.

Одавде литијом дошли смо до споменика косовског, где се отпојао парастос мученицима косовским и палим јунацима српским за слободу. За време парастоса појали су наизменце: хор руски, омладински и хор наших ученица. Споменик на слици не казује ни из близа ону умегност, коју у природи представља. Најскупоценији црни гранит и на њему ликови, рељефи, урезане године и на врху Бошко Југовић и Вила приказују нам огромно ремекдело великог уметника Ђоке Јовановића. И највећи светски градови могли би се оваким споменником подичити. Ту је прота крушевачки држао дуг свечан говор и поуку и указао на силовито богаћење, које смета јунаштву, слободи и моралу. Затим је београдски професор Миленко Вукићевић топлим речима уздигао покољења, која се загревају за свој род. На крају је храбра српска војска дефиловала крај споменика.

У подне је општина приредила у почаст нама гостима свечан ручак, на ком су била господа: окружни начелник Марко Новаковић, председник општине А. Стефановић, руски генерал Зегел, командант места пуковник Милован Гавриловић, пуковник из Обилићева Драгољуб Николајевић, прота Велимир Савић, школски надзорник Крста Јањушевић и професори Миленко Вукићевић из Београда и Милош Николић, Војвођанин, из Крушевца. Пало је дивних речи и значајних мисли при овој трпези, а најзначајније су окружног начелника Марка и пуковника Драгољуба, управљене нашим ученицама. Ученице су отпевале српску химну и Маринковићев „Поздрав Београду“. Ми смо овде духом ојачани.

По подне заказан је био наш концерат у градском парку, који је сјајно испао. Заузимањем учитеља и омладине посета је била велика, а раздрагане ученице певале су, декламовале и играле на опште допадање. После концерта играле су се лепе српске игре. Све је ово било довршено за вида, а увече смо се разишли с домаћинима својим на вечеру.

На Крушевцу виде се још ратне ране. Кад су се Германи повлачили испред пробијена фронта Солунског, попеше топове на оближња брда и удараху гранатама на Крушевац и начинише му много квара, али не имадоше времена, да своје срце до краја искале, јер их је гонила српска војска.

IV.

Сутрадан рано кренусмо се возом у *Врњачку Бању*. Преко пропланака и планинских ланаца уздизао је гордо у сивој магли Копаоник своју главу.

Кроз плодна поља стигосмо возом на станицу врњачку. Колима уђемо у бању и узмемо стан у хотелима. Прошетасмо се бањом и разгледасмо природне лепоте и човечје рукотворе. Рекли би, такмаче се. Бављење је у њој пријатно, врло пријатно. Ко треба лека, у првом реду нека тамо иде; и ко хоће да се одмори, нека иде тамо. Чист ваздух, свежина и липа запајали су нас мирисима.

Ту дознамо, да је у Београду изгласани Устав потписан. У славу тога значајног догађаја приредили смо с ученицама и позоришном дружином из Ниша то вече концерат с позоришном представом „Кнез Иво од Семберије“ и игранком. Задовољни смо били, што смо се у тако знаменитом тренутку нашли на окупу. Кнез Иво и мајка му умели су да изазову у нас јаке осећаје.

Господа тамошњи учитељи Тасић и Тошић с омладином водили су сву бригу о нама и сутрадан нас с омладином испратили и топлим речима опростили се с нама на повратку с нашег пута.

(Свршиће се.)

— **Прилог истрази против комуниста.** Беше то ових дана, када дође у Ст. Пазову у словачку цркву њихов парох, који је говорио и спремао Словаке за оцепљење њихове еванђеличке цркве. Када беше свештеник у највећем заносу за Славенство, добаци му један брат Словак, комуниста: да не треба да се цепају Словаци од браће Мађара и Немаца, а симпатисати са Србима нема смисла, јер ће и тако за кратко време ова држава променути облик — биће совјетска република. — Зна ли за ово ондашња политичка власт, питамо ми г. министра унутрашњих дела?

— **Венчање.** Др. Стојан Јеремић из Цриквенице венчао се са гђицом Вукицом Стојковом у Сомбору. 1525 1—1

— **Подружница Јулијо Мајнл д. д. Нови Сад,** Регент Александра 35. опет отворена — кава, чај, чоколада, рижа каролина К 26·—. Најфинији зејтин 1 л. 48·— К. 1510 3—3

Једна неправда.

Брзојавна Агенција „Војводина“ у јучерашњем своме извештају, послатом нам из Београда 5. јула о. г. о истрази због атентата на Њ. Височанство Престолонаследника Регента Александра, а који је извештај одштампан у 149. броју „Заставе“ учинила је не знамо чијом кривњом велику неправду Стевану Манојловићу, брату оптужене Јулке. Жалимо, да се така неправда нанела овом честитом Србину добровољцу, који је међу првима, још пре уласка Бугара у рат, похитао Дунавом у Србију са првом добровољачком легијом, те се одушевљено борио и бранио отступницу српској војсци против Бугара, којом приликом је био и рањен. Са српском војском је избегао на Крф, па у Италију и напослетку дошао на Солунски фронт, где је цело време био, па и за време продора на солунском фронту стално се борио раме уз раме са осталим борцима.

Упозоравамо надлежне, да је ово апсолутно тачно и веродостојно, те да ову велику неправду, учињену једном ретком родољубу, исправе, те му заслужену сатифакацију пруже, јер се Стеван Манојловић и данас налази на слободној нози у Новом Саду.

Привреда.

Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

Управа Државног Добра Косанчић п. п. Торжа, продаје из свог магацина пиринац I. врсте по 5 динара кг., но не у мањим количинама од 500 кг. Мустре шаље купцима уз плаћену поштарину. Цакове има купац да да. Испоруку пиринца врши Управа са жељез. станице у Торжи (Бачка). На продају има 7 ваг. пиринца. Ближа упутства даје Управа Добра.

II.

Дирекција Државних Жељезница, Краљевине С. Х. С. у Суботици расписује овим стечај на продају 45.310 кг. старог гвозденог лима.

Лим се налази у Централном Магацину у Суботици, а Дирекција придржава себи права, да горња количина приликом предаје може бити са 10% виша или мања и у том случају је купац дужан без приговора да је прими.

Рефлектанти се моле, да своје прописно таксиране понуде писмено у затвореном коверту, на којем ће се написати горе „Понуда на куповину старог лима к броју 13046/21.“ најкасније до 20. јула 12 часова о. г. доставе Економату Суботичке Жељезн. Дирекције.

Сваки лицитант мора пре или на сам дан лицитације до 12 часова у подне положити на Главној Благајни било које Жељезничке Дирекције кауцију од 10% а ако је стран поданик 20% од понуђене цене на име гаранције и то у готовом новцу, у државним или државом загарантованим вредносним папирима. Исто се има навести и на понуди али признаницу о депонованом новцу не треба приложити понуди.

Ближа обавештења могу се добити свакога дана у канцеларији Економног Одељења Жељезничке Дирекције у Суботици.

Књижевност.

Изашле су из штампе и препоручујемо следеће књиге: Вељко Петровић: Варљиво Пролеће, издање „Напретка“ у Панчеву; Драгиша Васић: Два месеца у Југословенском Сибиру, издање Геце Кона, Београд; Мирко Дамјановић: Интимне строфе; др. Јоца Јагедић: Неколико подлистака; Милан Карановић: Четовање Војводе Петра Мркоњића; Мала библиотека за народ и младеж: Шведске народне приче, Источњачке бајке, четири бајке, Патуљак носоња. Учитељска ручна библиотека: Ст. М. Мијатовић: Школска Администрација; Алманах феријалног савеза; Глас апотекарства год. 3. бр. 12; Гласник Министарства народног здравља.

Кратке вести.

— Одређене су и усвојене одредбе на међународној дунавској конференцији у погледу суђења преступа приликом пловидбе по Дунаву.

— Председник Чехословачке Републике биће први председник Савета Интернационалног Студентског Бироа.

— У западној Мађарској је откривена разграната пангерманска акција.

— Ускоро ће почети дебата немачких бродова, који су у почетку рата били секвестрирани у савезничким водама.

— За мађарског посланика у Београду постављен је г. Фрања пл. Колоша.

— За председника италијанског Сената поново је изабран Титони са великом већином.

— У Бечу се давао позоришни комад „Јунаци“, против којег су демонстрирали Бугари, наводећи да вређа њихов национални понос.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Истрага због атентата.

Београд, 6. јула Код Управе Града Београда отпочело је саслушање оних личности, које су као саучесници у атентату похапшени у Новом Саду. Они су у две групе одведени у Београд, а има их свега 14, Срби и Мађари, мушки и женске. Доведена је још и једна група из новосадске околине, као што је већ јављено, али до њиховог саслушања још није могло доћи. Сви ти људи оптужени су од стране главних оптуженика Стејића, Николића и Чакија, они су навели и њихова имена и њихове адресе. Ти људи су стојали у тесној вези са терористичким одбором у Новом Саду, те су били повереници истога одбора и радили све за њега. Они то сви признају, а њима је такође био познат циљ и организација тога теористичког одбора. Знали су да је Стејић као први атентатор извукао коцку, али то нису знали када и на коме месту ће се атентат извести. Они тврде да је Чаки скупљао бомбе и држао их у своме стану. Знали су и то да се те бомбе имају употребити за атентат против Регента и Скупштине.

У Београду је ухапшена сва сила Јухаса, који су му слични. Они се сви куну, да не стоје са Јожиком Јухасом ни у родбинској ни у каквој другој вези. Такође су похапшена и нека лица, која су врло слична Маринковићу шоферу, трећем атентатору.

У току истраживања, као што је већ познато, сазнало се и једно ново име, које је са атентатом било такође у блиској вези. То је Милош Златар, ципелар из Н. Сада, туберкулозан младић. Њега оптужује Чаки, те вели да је Златар требао заједно са Јухасом да баци бомбу на Регента. На дан атентата налазио се у Новом Саду. Он је ту извештен о атентату, те је још тога дана побегао. Иследне власти су већ добиле биле извештај, да је неки њему сличан радник ухапшен у Љубљани. Сада ће тај ухапшени бити доведен у Нови Сад, где се његова идентичност има да установи.

Поред новосадске групе оптужених, испитани су и они, који су у вези са атентатором ухапшени у Београду. То је засебна група која је стојала у непосредној вези са новосадским терористичким одбором. Сви досадашњи похапшени могу се поделити у две групе: новосадску и београдску. Новосадска је група била сакупљена око терористичког одбора, коме је по изјавама оптужених био шеф Никола Ковачевић, комунистички посланик. Београдска група је била одељена и она је у главном радила по споразуму са Стејићем. Београдска група признаје, да је знала да у Београду треба да отпочне једна терористичка акција и да ће се извршити атентат на Регента и парламенат.

Међу онима који су у Новом Саду похватани, налази се и Ђорђе Станковић, тапетарски радник, који је био секретар синдикалног већа у Новом Саду. Он је био добро упућен у комунистичке ствари, знао је за припреме око атентата. Њега је издао Чаки. Ђорђе Станковић је приликом саслушања одговорио, да се лично познаје и са Ковачевићем и Чакијем, али не признаје да је ма шта истина о томе, да је он знао о припремама за атентат.

Код суочења, Чаки је рекао Станковићу: „Ђорђе немој порицати! Знаш када смо се састали у оној кафани у Поенкареовој улици и разговарали о нашим припремама. Ја сам ти рекао да је све готово за атентат а ти ми одговорио: Бога ми то ће ићи тешко, јер ми више нисмо тако јаки као када смо синдикате имали.

Ђорђе изјављује да то није истина. Истина је, да је пре 20 дана био са Чакијем у тој кафани, али о атентату нису ништа говорили. Он је још Чакија отпратио до „Москве“ и показао му пут на станицу. Врло је занимљив други исказ Станковићев о стању и приликама у новосадским комунистичким круговима пре атентата. У новосадском радничком дому су владале две струје. Једни су били за помирљиву и умерену борбу стрпљења. Ову је групу водио Влада Марковић, посланик. Други су били за то, да се превратом и насилном акцијом што пре постигне жељено стање. Та акција се имала што пре почети. Ову групу је представљао Никола Ковачевић, посланик. Сукоб између Владе Марковића и Николе Ковачевића дошао је да изглади Филип Филиповић, који их је хтео да измири. Колико је успео Филиповић, то Станковић не зна, али се сећа, да се тада лично упознао са Филиповићем.

Даље је испитана поновно Јулка Манојловићева и суочена са Лајошем Чакијем, који је о њој дао највише података. Она се недавно настанила у Београду као кројачица. Чаки је изјавио, да је пре двадесетак дана био код ње и причао јој, да је за атентат све готово. Јулка Манојловић је међутим код овога суочења порицала, да је њој Чаки о атентату говорио. Признала је да је био тада код ње у стану. Иначе је Јулка поновно потврдила своје исказе о њеном брату Лазару. (Јуче смо погрешно јавили име Стеван. Поменути Стеван је добровољац, док је оптужени Лазар Манојловић). Она је и то испричала, како је брат све дотле наговарао, док је није сасвим преобратио у комунисткињу.

Доцент женевског универзитета г. Босије, који је приликом атентата тешко рањен, оперисан је у војној болници. У његовој лобањи је нађено парче бомбе, у дубини од 15 милиметара. Операција је успела и г. Босије се сада осећа прилично добро, па има наде да ће остати у животу.

Др. Александар, загребачки државни надодветник, који је познат као врло добар познавалац наших и средњоевропских комунистичких прилика, био је позват одмах после атентата у Београд, да помогне при истрази. Одмах затим он је отпутовао у Беч, где је имао да прикупи потребне податке о тамошњој бољшевичкој филијали. Сада је приспео први извештај о његовој истрази и већ из досадашњег материјала се виде занимљиве ствари. Није искључено да ће наша влада још данас упутити бечкој влади ноту, у којој ће категорички захтевати, да се та комунистичка организација распусти и њен даљи рад онемогући.

Такође је испитан и неки Колачек, члан терористичког одбора у Новом Саду, кога је издао Чаки. Он је досада признао све што је већ властима познато, али је рекао и нешто ново од велике вредности по саму истрагу. Полиција то међутим неће сада да ода, како се неби ометала истрага.

У вези са истрагом приликом атентата, дознаје се за овај мали интересантан догађај: Јуче око 11 сати ухваћена је једна мала земичка, коју је требао добити један од хапшеника. Долња страна земичке била је расечена, а у њој је била смештена цедуљица, на коју су биле написане ове речи: „Претрпи се само још данас. После подне ћеш бити пуштен — Мица“

Политичко затишје у Београду.

Београд, 6. јула. Скоро сви чланови Скупштине и председништво напустиће још у току ове недеље Београд. У Скупштини ће за време њиховог отсуства дежурати секретар Јањић. Од данас не држе седнице више ни поједини клубови, а поједини одбори неће радити све до 1. августа. На тај начин може се рећи да је наш политички живот за једно време готово сасвим замро. Такође је и реконструкција Пашићевог кабинета одложена за доцније.

Валута.

Београд, 5. јула. 20 динара у злату 22·02, франак 300·10, долар 35·85, лира 180·50, леј 57·—, марка 53·—, аустр. круна 5·08. Женева 635·50, Париз 302·—, Праг 50·50, Милано 184·—, Лондон 140·50, Берлин 51·80, Беч 5·54.

Управник: Јаша Томић.

Одговорни уредник: Трива Милитар.

Број 1320/ех 1921.

Оглас.

Политичка општина Силбаш потребује тврдог дрвета за гориво 30 хвати, позивају се сви они који таково имају, да своје понуде било писмено или усмено код поглаварства ове општине најдаље до 15. јула о. г. предату.

Силбаш, 25. јуна 1921.

Бележник:
Јанко Ј. Пестелек с. р

Кнез:
Стеван Гаврилов с. р.

1522 1—3

Бр. 2175/1921 год.

Објава.

Општинско поглаварство у Ст. Сивцу потребује 30 вагона дрва за огрев. Писмени оферти примају се до 20. јула т. г., поднешени оферти ће се отворити 23. јула пре подне у 10 сати, и поруџбина ће се поверити ономе који поднесе најповољније услове. Дрва имају бити букова без облица и чисте цепанице I. класе и стављена на станици Ст. Сивац до 1. септембра 1921. год. исплата ће се вршити одмах по исправно примљеној роби. Мерење ће се вршити у Сомбору где ће се роба примити и за спровод до Ст. Сивца ће се побринути ово општинско поглаварство.

У Ст. Сивцу, 29. јуна 1921. год.

Сима Б. Брановачки с. р.
бележник.

Ђука Калић с. р.
кнез.

1521 1—3

Изјава.*)

У 132. броју „Заставе“ је неко под именом А-ћ вређао власт, бележнички сталеж и моје честите грађане. Пробао сам да дознам ко је то био, али ми није успело. Зато овим путем позивам писца да на своје речи потпише и своје поштено име, ако га има, када ћу му стварно одговорити и доказати да су му наводи лажни и да: „не лаје куца села ради него себе ради“.

Божидар Николић
бележник Бачпетровоселски.

1524 1—1

*) За ствари под овом рубриком уредништво не одговара.

Број 164/1921.

Оглас.

На основу одлуке проширеног градског Савета број 7909/адм. 1921. позивам власнике приватних аутомобила, шпедитере, власнике приватних еквипажа и штајерских кола, власнике чамаца, воларе, таљигаше, власнике буда и све оне трговце, који продају бомбоне као и све фабриканте који исто фабрицирају, да се у року од 8 дана код градског потрошаринског звања јаве ради плаћања прописаних потрошаринских такси.

Потрошаринско звање сл. и кр. града Новог Сада, 4. јула 1921. год.

Милан Тапавица, с. р.
управитељ град. потрошарине.

1523 1—2

КАЗАНЦИЈСКИ АЛАТ

Целокупан са нешто материјала продаје се из слободне руке у кући
НЕДЕЉКОВИЋ, ВУКОВАР
1513 2—3

Поточног праног

шљунка за бетоне

сортираног у већој количини имам на продају. — Упитати:
Симу Добриног, Раковац
1516 (Срем). 1—2

Другоколо срећака ДРЖАВНЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

Код 100.000 срећака **50.000 добитака,** те према томе свака друга срећка добија.

Највећи добитак у најсретнијем случају **Круна 4,000.000.—**

За исплату добитака **јамчи држава.**

Добици се исплаћују без икаквих одбитака у готовом новцу одмах иза вучеља.

Вучење I. класе већ 15. и 16. јула 1921.

Цена срећака за прву класу:

целе срећке	48	динара	или	192	круне
половице „	24	„	„	96	„
четвртине „	12	„	„	48	„
осмине „	6	„	„	24	„

Наручите срећку одмах!

Сва упутства и обавештења даје свакоме на захтев:

Главна Колектура Државне Класне Лутрије
Банка Војводина д. д. Нови Сад
(Телефон број 240.) 1471 3—5

МАСЕР

тражи место у купатилу, или санаторијуму. Ступити може одмах. Обратити се: Принц Евгенова 21.
1518 1—2

ПРОДАЈЕМ

из слободне руке мању млину са 2 гасмотора и кућом заједно.
ДРАГУТИН ЋИРИЋ, ЧУРУГ.
1520 1—2

Грађанска кућа за становање

Купио бих место за градњу две куће и то од вароши одређено за виђање. — Директне понуде без посредника на:
Вилхелма Лапи, Нови Сад,
1462 Текели Имре ул. 29. 9-10

ИЗНАЈМИО

би почетком **августа**
један магацин
за стовариште сена у близини жељезничке станице. Јавити се код
Г. Шашића, Телечка ул. 26.
1504 3—3

Тражимо под закуп

имање од 300—500 хектара зиратне земље. Само солидне понуде са тачним условима, молимо адресирати **Београд,** Косовска 22 **„ТЕХНИКА“.** — Посредници искључени. Примамо и на време обављамо све пољопривредне радове помоћу наших трактора за плату у новцу или у натури а у газдинствима од 200 хектара и више. 1485 2—3

САМО НА ВЕЛИКО. САМО НА ВЕЛИКО.

ДРАЖИЋ ДУНЂЕРОВ и ДРУГОВИ

НОВИ САД

Препоручују велики избор мануфактурне робе:

Мушког штофа за одела и чакшире.

Женског штофа за костиме и хаљине у свима бојама. — Гренадина глат и у мустрама, Крепдешина у свима бојама, пуплина, батиста у свима бојама, платна, инлета делина, кретона и т. д. :-:

Цене и услуга солидна.

Телеграм адреса: Anglofrania — N. Sad. Телефон 262.
1529 1—2

НОВА КАЗАНЦИЈСКА РАДИОНИЦА

Препоручујемо п. н. грађанству из места и околине своју новоотворену казанџијску радионицу у Новом Саду, Житна пијаца број 14., која је снабдевена свим најмодернијим справама потребним за израду свих у ту сврху спадајућих потреба.

Израђујемо све врсте казана за пециво ракије, као и трговачке, за сврху употребљујуће се казане у величини до 500 литара са цилиндером и цертификатором, по најновијем систему. 1419 2×6—6

Послуга брза и тачна. Цене солидне!

За многобројне поруџбе моле:

Радивој Радовић и другови

„КОЛОМАЗ ВУЛКАН“

Прворазредан, без конкуренције у цени и каквоћи!

Тражите узорке и ценике.

Загреб, Мирамарска цеста 23. Телефон 24—08.
1479 2—4

На знање поштованом Грађанству!

Овим упозоравам поштовано грађанство, да сам моју **браварску и машинску радионицу** преселио из Пашићеве (Ђурчијске) улице у сопствену кућу **у Вуковићевој улици број А.,** те исту са **машинеријама** тако снабдео, да могу **у најкраћем времену** а по **најнижој цени,** највеће послове сваке машинске и браварске струке, израђивати. — У мојој радионици производе се **шпархерди** нарочитог система, те сам и специјалиста за све могуће **жељезне** ограде и **целокупан грађевински посао.**

МАТИЈА ЈОВАНОВИЋ

РАДИОНИЦА ЗА МАШИНСКУ И БРАВАРСКУ ПРОИЗВОДЊУ
НОВИ САД, ВУКОВИЋЕВА УЛ. БР. А.
1357 10—15

Поњаве (циираде) за покривање вагона

нових текстилих око 4500 квадратних метара од 48 квадратних метара и 96 квадратних метара велике, уз цену од аустр. круна 220·— по квадратном метру аб наше складиште Беч.

Ближе извештаје даје: **Аврам Шиф,** трговина канапа, врећа и поњава; врће и поњаве на зајам Новисад, Футошка улица 26.

Телефон: 403. Брзојави: Аврам Шиф, Новисад.

1526 1—2

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 692—921.